

Beneškim Slovincem slovenske šole!

Po uradnih seznamih znaša število šolo-obveznih otrok v slovenski Benečiji približno 20.000; od teh sta skoraj dva odstotka in pol, ki ne izpolnjujeta zakona o šolski obveznosti do dovršenega 14. leta. Šolsko skrbništvo je prijaviilo sodni oblasti 182 primerov, ko so starši odgovorni, da otroci ne hodijo v šolo. Starše lahko zadene globa do 12.000 lir na podlagi šolskega zakona št. 173 z dne 5. februarja 1928.

Zanimivo je pregledati v katerih krajih se šoloobvezni otroci ne udeležujejo pouka. Številke pokažejo, da jih je več v nižjih furlanskih naseljih, kakor pa v slovensko-beneških ali mešanih krajih. V Čedadu jih je 6, v Prapotnem 7, v Šent Lenartu 3, v Srednjah 2, v Torlanu 7, v Čenti 2, v Lestici in Možnici pa kar po 23.

Vzroki za izostanke so različni. Od nemarnosti do neprehodnih potov iz stranskih vasi do šolskega središča. Še pred vojno je bilo v tem oziru dosti slabše. Šol ni obiskovalo v videmskem šolskem okrožju več tisoč otrok. Danes se marsikje zidajo nova šolska poslopja tudi po naših vaseh. In prav tu se načne zopet naše vprašanje.

Šolska poslopja so ali kmalu bodo stala tudi v krajih, kjer bivajo tudi Slovenci. Obstoj Slovencev vsaj pri volitvah ne zanika več nobena stranka.

Kako je pa s poukom v teh šolah, ki bi morale biti tudi za otroke slovenskih družin? Kratkotrajno ga ni v njih jeziku! Fašistom se je to zdelo docela naravno. Oni so sploh zanikali obstoj katerekoli narodnostne manjšine; tembolj na vzhodnem ozemlju videmske prefekture. Zlo geslo, da je vsakdo, ki stalno živi v mejah italijanske države, že sam po sebi pripadnik italijanske narodnosti in da ni, če je slovenskega ali nemškega rodu, le italijanski državljani, je držalo kot sveto pismo. Nalašč so zamenjavali pojme državljanstvo in narodna pripadnost, da se je potujčevanje tem lažje širilo.

Danes pa imamo demokratično ustavo, katere šesti člen slovesno priznava obstoj narodnih manjšin in njih varstvo od strani države. Vprašujemo se, kje pa je to varstvo, če pa imamo še na osebnih izkaznicah napisano »nazionalità italiana«, namesto »cittadinanza italiana«?

Menda se zato zdi pravilno »demokratičnim« ministrom, da ne priznavajo Slovincem videmske pokrajine pravice do vseh vrst šolstva v materinem jeziku. Taka zmalničena nacionalistična miselnost se je pokazala v zadnjih parlamentarnih debatah o slovenskem šolstvu, ko je socialistični podtajnik za prosveto dajal izjave, čemu ni slovenskih šol v Slovenski Benečiji. Socialistična stranka, ka-

(Nadaljevanje na 3. strani)

KAJ PREOSTANE ZDAJ ARABCEM

Po strahovitem porazu, ki so ga doživeli Arabci v kratki, manj kot teden dni trajajoči vojni proti Izraelu, katero so si prej predstavljali vse drugače, sta zavlada v Egiptu in v drugih udeleženih arabskih državah histerija in obup. Histerija se izraža v burnih manifestacijah za Nasserja po njegovem »odstopu« in ponovni »izvolitvi« in v jeznih demonstracijah pred poslaništvu zahodnih sil pa tudi Sovjetske zveze in v nepremišljenih in naravnost besnih izjavah politikov in tiska. Obup pa prihaja do izraza v popolni brezglavosti in nihilizmu, s katerima arabski politiki in dozdevno vsa javnost na političnem polju reagirajo na poraz, nihajoč sem in tja kakor pod pritiskom nasprotujočih si viharjih vetrov, sami ne vedoč, kaj bi napravili. In v tem nihilističnem razpoloženju obračajo hrbet celo Sovjetski zvezi, četudi je zadnje dni odločno nastopila v njihovo obrambo, in se začnejo nagibati k Mao Tse Tungovi Kitajski. Seveda pa jim ta ne more nuditi drugega kot simbolne kretnje pomoči in simpatije. A ravno v tem, da se obračajo po pomoč tja, odkoder je po trezni presoji nikakor ne morejo dobiti, je gotov znak obupa.

KAKSNE MOŽNOSTI IMAJO ARABCI

Zahodni opazovalci se sprašujejo, kaj je arabskim državam v položaju, v katerega jih je pahnil strašni poraz, sploh možno storiti. Velike izbire nimajo. Preostanejo jim, kot se zdi, tele možnosti: 1. Da nadaljujejo vojno, v primeru, da bodo dobile novo sovjetsko in kitajsko orožje (Sovjetska zveza je Egiptu baje že obljubila 200 letal). Toda v tem primeru so lahko gotove, da bodo doživele nov poraz in verjetno še nadaljnjo izgubo ozemelj. 2. Da nadaljujejo vojno v obliki gverile, za kar se zavzema posebno Alžirija. Toda ta je zaradi svoje zemljepisne lege na varnem pred povračilnimi izraelskimi udarci, katerim pa bi bil izpostavljen Egipt, enako pa tudi Sirija, Jordanija in Libanon. Tudi taka oblika nadaljnje vojne obeta torej Arabcem malo uspeha. Zanj pa manjka tudi osnovni pogoj: prebivavstvo v Izraelu je judovsko in zato gverila v notranjosti dežele sploh ni možna. 3. Vztrajanje v sovražnosti, a ob ohranitvi premirja. To bi pomenilo, po izraelskih izjavah, da bi Izraelci ostali na zasedenih ozemljih, ker brez mirovne pogodbe in priznanja Izraela s strani arabskih držav ter zagotovitve njegove varnosti jih ne bodo zapustili. 4. Ohranitev premirja, a izsiljevanje Zahoda in pritisk nanj v obliki zapore nad petrolejskimi dobavami iz arabskih držav in zapore Sueškega prekopu, z namenom, da bi Zahod prisilil Izrael k umiku na prejšnje meje. Ta per-

spektiva nima nobenega izgleda na uspeh, ker se Zahod že preusmerja na petrolejske dobave od drugod in ker je Izrael odločen, da se ne vda več nikakemu pritisku zahodnih sil. 5. Popolna naslonitev arabskih držav na Mao Tse Tungovo Kitajsko, kar pa bi bil odraz popolne brezglavosti, kajti Kitajska jim ne more pomagati niti vojaško niti materialno. Zadovoljiti bi se morali s simbolnimi dokazi simpatij in s frazami ter — z demonstracijami v Pekingju proti Zahodu in Sovjetom. 6. Pogajanja in sporazum z Izraelom. A prav ta rešitev, ki bi bila najbolj realistična, je hkrati najmanj verjetna, ker bi ves arabski svet proglasil tistega arabskega državnika, ki bi se začel pogajati z Izraelci, za izdajavca.

IZRAEL BO OBRDŽAL OSVOJENA OZEMLJA

Nedvomno se bo začela v najkrajšem času živahna diplomatska dejavnost tako v okviru Združenih narodov kot s strani vlesil, da bi prišlo do obnovitve miru na Bližnjem vzhodu in do pogajanj med Izraelci in Arabci. Toda glede na današnji položaj in razpoloženje na obeh straneh se lahko reče, da se dolgo časa ne bo nič spremenilo. Arabci se ne bodo hoteli pogajati, najmanj pa Nasser, ki je poln rasiističnega sovraštva do Judov in živi samo v misli, kako bi uničil Izrael. Izrael pa bo obrdžal v svoji upravi vsa zasedena ozemlja toliko časa, dokler ne bo sklenjena mirovna pogodba. Te pa naša generacija najbrž ne bo dočakala, če se v arabskih državah stvari temeljito ne spremenijo, česar ni pričakovati.

To praktično pomeni, da bo Izrael obrdžal zavojevana ozemlja »v upravi«. V dvajsetih letih ali še prej pa jih lahko popolnoma kolonizira z nekaj milijoni novih judovskih priseljencev in to je popolnoma mogoče glede na velik naravni prirastek v Izraelu in na to, da živi zunaj Izraela še kakih 6 milijonov Judov, če ne več. Mnogi od teh še želijo v svojo narodno državo Izrael, posebno zdaj, ko so polni navdušenja nad njenimi vojaškimi uspehi.

VZHOD NE MORE VOJASKO POSECI VMES

Preostane še ena teoretična možnost: da podpro komunistične države Nasserja tudi z vojaštvom in ne le z orožjem (pomoč v orožju tako ne bi nič izdala, ker bi padlo spet v roke Izraelcem) in da se začne nova vojna proti Izraelu. Toda taka vojaška intervencija bi pomenila, da bi tudi Zahod takoj poslal pomoč Izraelu in v najkrajšem času bi izbruhnila na Bližnjem vzhodu velika vojna, ki bi se verjetno razširila v tre-

(Nadaljevanje na 2. strani)

RADIO TRST A

• NEDELJA, 18. junija, ob: 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Prenos sv. maše iz župne cerkve v Rojanu; 10.15 Poslušali boste... Od nedelje do nedelje na našem valu; 11.15 Oddaja za najmlajše: »S splavom po širnem svetu«. Napisal Mirko Kunčič, dramtizacija in priredba Saša Martelanca; 12.00 Nabožna glasba; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj...; 15.30 »Srečanja na podeželski postaji«. Radijska drama, napisal Paolo Levi, prevedel Maks Šah. Igrajo člani RO., režira Stana Kopitar; 17.15 Obisk v diskoteki, pripravlja Janko Bai; 18.30 Sodobne črtice in novele — Milan Lipovec: »Umetnost«; 20.30 Iz slovenske folklore — Rado Bednarik: »Pratika za drugo polovico junija«; 22.10 Sodobna glasba.

• PONEDELJEK, 19. junija, ob: 11.50 Popevke treh rodov; 12.10 Liki iz naše preteklosti: »Dr. Anton Mahnič«, pripravil Franc Orožen; 13.30 Prijubljene melodije; 16.00 Odvetnik za vsakogar; 19.10 Jas Gawronski — Anketa o Poljski: (2) »Od Pilsudskega do Gomulke«; 21.00 Kulturni odmevi; 22.30 Romantični samospevi Franza Schuberta.

• TOREK, 20. junija, ob: 11.50 Zvočne razglednice; 12.00 Iz slovenske folklore — Rado Bednarik: »Pratika za drugo polovico junija«; 17.20 Glasba za vaš transistor; 18.30 Iz niza javnih koncertov Radia Trst, 19.10 Plošče za vas, quiz oddaja, pripravil Danilo Lovrečič; 20.35 Anton Foerster: »Gorenjski slavček«, opera v treh dejanjih. Orkester in zbor Ljubljanske opere vodi Rado Simoniti; 22.45 Črni cvet, jazzovska revija.

• SREDA, 21. junija, ob: 11.50 Glasovi in slogi; 12.10 Pemenek s poslušavkami; 13.30 Glasba iz filmov in revij; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Koncerti v sodelovanju z deželnimi glasbenimi ustanovami. Cappella Monacensis pod vodstvom Kurta Weinpöplla; 19.10 Higiena in zdravje, pripravil dr. Rafko Dolhar; 19.25 Zbor »Valentin Vodnik« iz Doline, vodi Ignacij Ota; 20.35 Simfonični koncert. Vodi Samo Hubad. Igra orkester Slovenske filharmonije. V odmoru (približno ob 21.25) Knjižne novice — Marjan Kolar: »Iščič poldan«, ocena prof. Martina Jevnikarja.

• ČETRTEK, 22. junija, ob: 12.00 Antonio Fogazzaro: »Mahi stari svet«. Prevod in radijska priredba Martina Jevnikarja. Tretja oddaja. Izvajajo dijaki slovenskih višjih srednjih šol v Trstu, oddajo vodi Jože Peterlin; 17.20 Glasba za vaš transistor; 18.30 Sodobni italijanski skladatelji; 19.00 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše. Pripravilja Krasulja Simoniti; 20.35 »Mrtvi kanarček«, tragična fantazija v dveh delih, napisal Josip Tavčar. Igrajo člani Slovenskega gledališča v Trstu, režira Jože Babič; 22.40 Slovenski solisti.

• PETEK, 23. junija, ob: 11.50 Vokalni ansambli; 12.10 Med tržnimi stojnicami; 13.30 Glasbeno potovanje okolj sveta; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 O glasbi govori skladatelji; 19.10 Moj prosti čas; 20.55 Gospodarstvo in delo; 21.00 Koncert operne glasbe; 22.45 Magija glasbil v jazzu.

• SOBOTA, 24. junija, ob: 11.50 Orkestri lahke glasbe; 12.00 Kulturni odmevi; 13.30 Semenji plošč; 15.00 Glasbena oddaja za mladino, pripravlja Dušan Jakomin; 16.00 Avtoradio — zanimivosti in glasba za avtomobiliste; 17.00 Folklorne pesmi; 17.20 Dialog — Cerkev v sodobnem svetu; 17.30 Lepo pisanje, vzori in zgledi mladega rodu, pripravila Valerija Glavič; 18.30 Retrospektiva jazz, pripravilja Sergio Portaleoni; 19.10 Družinski obzornik: »Važnost telesnega in duševnega oddiha«, ureja prof. Ivan Theuerschuh; 20.35 Teden v Italiji; 20.45 Moški vokalni kvartet pod vodstvom Humberta Mamola; 21.00 Antonio Fogazzaro: »Mahi stari svet«. Četrta oddaja. Izvajajo dijaki slovenskih višjih srednjih šol v Trstu; 21.30 Vabilo na ples; 22.30 Za prijeten konec tedna.

TEDENSKI KOLEDARČEK

18. junija, nedelja: Bogdan, Fortunat
19. junija, ponedeljek: Julijana, Lija
20. junija, torek: Nenad, Silverij
21. junija, sreda: Alojz, Vekoslav
22. junija, četrtek: Ahac, Miloš
23. junija, petek: Kresnica, Grlica
24. junija, sobota: Janez, Ivan

Izdajatelj: Engelbert Besednjak • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« — Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — telefon 29-477

Tudi Jugoslavija pretrgala stike z Izraelom

Tudi Jugoslavija je pretrgala diplomatske odnose z Izraelom. To je bilo tudi pričakovati, potem ko so pretrgale odnose z njim že skoro vse komunistične države. Le Romunija, ki ni podpisala znane moskovske izjave, ki obsoja Izrael kot napadavca, tudi ne bo, kot kaže, pretrgala odnosov z njim.

Te dni je neka jugoslovanska ladja odpejlala iz Izraela še preostali del jugoslovanskega oddelka iz bivšega sklopa sil ONU na Sinaju.

Težko je razumeti, zakaj se je U Thantu tako mudilo odpoklicati oddelke Združenih narodov, ki bi bili edini lahko preprečili vojno, kot zid, ki je delil Arabce in Izraelce. Je hotel napraviti s tem uslugo Nasserju, ali pa se je bal, da bi ta s silo izgnal vojake ONU in da bi imeli ti pri tem prevelike žrtve?

Kaj preostane zdaj Arabcem

(Nadaljevanje s 1. strani)

tjo svetovno vojno. Tega tveganja pa se Moskva prav dobro zaveda. Ve tudi, da bi pri tem potegnili krajšo, razen če je res temeljito pripravljena na tretjo svetovno vojno in si jo želi, v prepričanju, da lahko zmaga v njej. To pa je popolnoma neverjetno, glede na razmerje sil in na njen zemljepisni položaj. Zato bo Vzhod ostal le pri politični in gospodarski podpori.

Dejansko se torej skrčijo arabske izbire samo na izbiro med pogajanja in priznanjem Izraela ali med vztrajanjem v sovražnosti, retoričnih groznjah in čakanje na novo priložnost kdaj v bodočnosti, kar pa bi pomenilo, da prepuščajo vsa v vojni izgubljena ozemlja Izraelu. In to, se zdi, se bo tudi zgodilo, neglede na vse pozive, resolucije in sklepe Združenih narodov in grožnje vzhodnega bloka. Dva milijona inteligentnih Judov, ki so pripravljene vse tvegati in žrtvovati za svoje narodne interese, je postalo svetovnopolični dejavnik, pred katerim sta zaman ves pritisk Zahoda in vse groznje Vzhoda. Nasproti njim pa stoji kakih 70 ali 80 milijonov Arabcev, katerim popolnoma manjka vsak smisel za realnost in ki so miselno še v srednjem veku.

Žid volitev na Siciliji

V nedeljo so bile na Siciliji deželne volitve. Izvolili so 90 deželnih poslancev. Kandidatni list je bilo nič manj kot 80, vendar so v glavnem le tradicionalne vsedržavne stranke prodrle s svojimi kandidati. Politične sile v novi zbornici so takole porazdeljene: Kršč. demokracija ima 36 poslancev (do zdaj 37); komunisti imajo 20 (prej 21); združeni socialisti 11 (prej tudi 11); socialproletarci 3 (prej 6); republikanci 4 (prej 2); liberalci 5 (prej 7); misovci 7 (prej tudi 7); monarhisti 1 (prej 1); nova republika 1 (prej nobenega). Manjše skupine imajo skupno 2 svetovavca.

V primeri z zadnjimi deželnimi volitvami leta 1964, so rahlo nazadovali demokristjani (— 2%) in komunisti (— 3%). Združeni socialisti (PSI in PSDI) so imeli leta 1964 skupno 14 poslancev, danes pa jih imajo 11. Socialproletarci so dobili 3 seđe, kar pomeni, da razkol v vrstah bivše

STAVKA V »LITOSTROJU«

Po poročilih ljubljanskega tiska je prišlo 12. t. m. do stavke v veliki ljubljanski tovarni »Litostroj«. Zjutraj kmalu po šestih je nekaj manj kot 600 delavcev prenehalo de'ati. Na shodu, ki je bil dopoldne istega dne, so delavci zahtevali »stoodstotne« plače. Te so jim bile namreč znižane (vzete kot celota), ker tovarna ne more doseči dohodkov, kot je bilo v načrtu, zaradi gospodarskih težav v zvezi z reformo. Zaradi zmanjšanih investicij so se namreč znašle vse jugoslovanske tovarne, ki izdelujejo stroje, v težavah.

Kot poročajo, so se delavci zadovoljili s to razlago in so začeli ob desetih dopoldne spet delati. Tisk pa priznava, da delavstvo v »Litostroju« že nekaj časa prejema sorazmerno majhne osebne dohodke, da drugače ne gre spričo nastalih težav.

PROSTE LICENCE ZA BARE IN RESTAVRACIJE?

Italijanski senat razpravlja o zakonu, ki bo poenotil dosedanje zakone o javni varnosti. Novi zakon predvideva med drugim sprostitev licenc za bare in restavracije. Kdor bo hotel odpreti bar, gostilno ali restavracijo, bo lahko storil to brez ovir, ki so obstojale doslej; sedaj veljavne odredbe namreč določajo, da mora biti število barov in drugih gostinskih lokalov v sorazmerju s številom prebivavcev. To pa ni v skladu z ustavno zajamčeno pravico do svobodnega izvrševanja obrti.

Proti njemu pa že protestira Italijanska zveza javnih lokalov (FIPE), češ da so že dosedanja lastniki barov in restavracij v težavah.

Novi zakon bi moral stopiti v veljavo julija 1968.

RASNI NEMIRI V ZDRUŽENIH DRŽAVAH

V mestu Tampa na Floridi so izbruhnili rasni nemiri, ki so zahtevali že desetine ranjenih. Nemiri so se začeli, ko se je raznesla novica, da je neki policist ustrelil mladega črnega tatu, ki je bežal pred aretacijo. Bil pa je samo ranjen. Črnci so zažgali tudi nek hišni blok.

Do rasnih nemirov je prišlo tudi v Prattvillu v Alabami in še v nekaterih drugih mestih.

PSI ni bistveno omajal moči soc. stranke. Pomebno je nazadovanje liberalcev, medtem ko so republikanci podvojili svoje vrste.

Splošna slika nove zbornice je, da imajo sredinsko-leve stranke krepko večino in lahko mirno vladajo vso mandatno dobo, če ne bo kakih prehudih trenj in sporov med koalicijskimi strankami.

V nedeljo so bile tudi volitve v večjem številu občin. Rezultati so pokazali zlasti znaten napredek krščansko-demokratske stranke.

—0—

Razširil se je glas, da bo prišlo — na željo Sovjetske zveze — najbrž do vrhunškega sestanka med predsednikom ZDA Johnsonom in predsednikom sovjetske vlade Kosiginom v zvezi s krizo na Bližnjem vzhodu.

Beneškim Slovincem slovenske šole!

(Nadaljevanje s 1. strani)

tere vidni član je tudi prosvetni podtajnik, se kaj rada baha z demokratičnimi gesli o narodnih pravicah. To pa samo pri lovu na volivne glasovnice. Pri udeležitvi obljub se pa njeni člani umaknejo ali pa se kot omejeni podtajnik zavijejo v meglene izgovore, češ, da Beneški Slovenci sami niso pokazali takih želj. Taka trditev pa je lažniva, ker na ministrstvu dobro vedo za spomenice, naj se tudi za Slovence videmske pokrajine odpro slovenske šole.

Priznamo, da se, razen menda v enem ali dveh primerih, ni priglasilo obvezno število staršev z zahtevo po slovenskih šolah. Toda kaj je temu krivo? Želje slovenskih staršev in potrebe njih otrok prav gotovo ne. Pač pa **pomanjkanje svobode pred strahom**. To je tisto! Fašistična vladavina in vsi njeni idejni potomci, ki še vedrijo na oblastnih stolčkih v pokrajini, so ustvarili tako ozračje, da se je slovenski človek bal po svoje govoriti celo med štirimi stenami, kaj šele zahtevati svoje pravice v uradu in šoli. Če si je kak pogumnež ali kak kaplan Čedermac kaj takega upal, so mu pritisnili žig protidržavnega elementa z vsemi posledicami. Še danes si upa kak poštarček ali cestar, da ne sežemo višje, tako ocenjevati naše ljudi in jim dolivati strah pred svobodnim izražanjem. Isto pot nadaljuje svetna in cerkvena oblast.

Za uveljavljanje demokratičnih in ustavnih svoboščin tudi Slovincem videmske pokrajine je samo en način: dajte jim **resnično svobodo pred strahom** in boste videli, da bodo imeli pogum terjati svoje pravice, tudi v šolstvu. Takrat ne bo treba tudi nobenemu socialističnemu podtajniku gledati z drobnogledom, kje je 15 staršev, ki zahtevajo v Beneški Sloveniji slovensko šolo.

Lahko mu povemo, da bo prišel čas, ko bo demokratična oblast v Vidmu in v Rimu sama poiskala slovenske otroke in jih poslala v šolo, kamor spadajo. Takrat ko bo duh

naše italijanske ustave, tudi sedanje, res me so postal. Takrat se bodo tudi vsi prepričali, da ne zadostuje samo popoln odziv šoloobvezne mladine in tudi ne še tako lepo šolsko poslopje, marveč duh, ki vlada v njem in ki mora biti pravičen do vseh italijanskih državljanov, tudi do Slovincem videmske pokrajine.

r. b.

V ljubljanskem Tivoliju so našli zadavljeno 18-letno dekle iz Radovljice. Postala je žrtev seksualnega psihopata in to pol ure potem, ko se je pripeljala v Ljubljano.

ZELEZNIŠKA NESREČA BLIZU LJUBLJANE

Na postaji Laze v bližini Ljubljane se je v soboto zvečer motorni vlak, ki je vozil od Zidanega mosta, zaletel v tovorni vlak, ki je čakal pred postajo na signal, da lahko zapelje naprej. Pri nesreči se je ubil 47-letni sprevodnik motornega vlaka Jože Hočevar iz Ljubljane, hudo pa so bili ranjeni trije železničarji, med njimi motorvodja motornega vlaka.

Nesrečo je pripisati, kot poročajo, malomarnosti neke železniške uslužbenke v Jevnici, ki je spustila motorni vlak naprej, ne da bi se bila prepričala, če je proga pred njim prosta.

Položaj v Egiptu in Siriji

V Angliji in Združenih državah kažejo nekak optimizem glede možnosti pogajanj med arabskimi državami in Izraelom za sklenitev miru. Vendar se zdi, da je ta optimizem bolj uraden kot iskren, ker za zdaj ni videti, da bi moglo priti do pogajanj, saj jih Arabci odločno odklanjajo in žive samo v mislih na prihodnji spopad, ko bodo »Izraelcem že pokazali«.

Angleški in ameriški optimizem glede možnosti pogajanj izvira iz prepričanja, da bo prišlo v Egiptu in Siriji najbrž že v kratkem, morda v nekaj mesecih, do vojaških udarov, s katerima bi prišli na vrh ljudje, ki bi bili treznejši, dostopnejši za pogajanja in tudi bolj zahodno usmerjeni. Vendar se zdi, da so to bolj britanske in ameriške pobožne želje kot kaj drugega. Za zdaj nič ne kaže, da se bodo uresničile.

Gotovo pa je, da bo skušala Amerika čimprej potolažiti Arabce, verjetno s kako krepko gospodarsko pomočjo, katere seveda ne bodo odklonili, morda pa tudi z dobavo orožja, saj je lahko gotova, da bo v dohodnem času ne bodo več uporabili proti Izraelu, vsaj dokler ne prebolijo sedanjih ran. To pa bo gotovo trajalo lepo število

let, saj znaša škoda, ki jo je vojna prizadela Egiptu, baje nad milijardo dolarjev. Nekateri govore celo o več milijardah. Precej orožja, ki ga je Egipt izgubil v vojni, sploh še ni bilo plačanega. Seveda si je težko misliti, da ga bo Sovjetska zveza terjala za plačilo. Pričakujemo lahko, da bosta Zahod in Vzhod kar tekmovala, kdo bo krepkeje pomagal Arabcem, da si opomorejo od svojega poraza in živčnega pretresa. Vzhod in Zahod pa bosta skušala s tem rešiti svoj politični vpliv v arabskem svetu.

Trenutno se zdi, da je ameriški in angleški ugled tam popolnoma uničen, toda Američani in Angleži tega ne jemljejo tragično, ker vedo, da so Arabci pač koleriki in da traja »večno« pri njih le nekaj mesecev ali kvečjemu nekaj let. Da je na Bližnjem vzhodu vse relativno, se bodo kmalu naučili tudi Sovjeti, ki še niso taki strokovnjaki za arabsko psiho.

To tekmo pomoči Arabcem pa je že začela Kitajska, ki je takoj prve dni po porazu ponudila Egiptu 150.000 ton žita in 10 milijonov dolarjev brezobrestnega posojila brez določenega roka za vrnitev. To je na-

(Nadaljevanje na 7. strani)

DOKTOR SMRTI

10

LEV DETELA

»Pridite na dvorišče!« je zagrmel Mohamedov glas.

Nisem vedel, za kakšno dvorišče gre. Vendar me je nenadoma spreletelo neznansko veselje, morda se bom rešil, morda se ne bom nikoli več vrnil v ostudni prostor s strupeno golaznijo. To »veselje« je moralo spominjati na neskončno vznemirjenost in radost na smrt obsojenih obupancev, proti katerim tu in tam zablesti vzpodbuden nasmešek sočloveka. Obsojenec ga dojame kot obljubljen Meko in že se mu zdi, da je v nasmešku sočloveka skrit kak poseben, usodepolen namen in pomen. In na smrt obsojeni si začne domišljati, da ga na koncu naporne in nevarne poti čaka usodni sel s pismom s sedmimi pečati, v katerem se skriva toliko večji, končno spozna, da je bil sel zgolj varljiva fatamorgana. Tu in tam se skozi temo groze še posveti žarek upanja, končno je tu še slutnja takšne ali drugačne kozmične katastrofe, vesoljnega potopa, strahovitega potresa, ki bi pometel s krvniki, ti bi se pa vseeno morda rešil... in bi preživel. Ko pa krvnik zavihti težko sekuro, tedaj obsojeni spozna, da je zadnje upanje mimo. Kakšne

so njegove zadnje misli; ali presega njihovo črnino tema Niča pred stvaritvijo Sveta?

Jaz sem bil ta trenutek oddaljen od vsakršne teme. Ven, ven na dvorišče, pa četudi je to morišče!

Botanični vrt doktorja Fragade je počival v afriški temi. Mohamed me je v divjih lokih gnal med eksotičnim drevjem, med katerim bi uživali mladi zaljubljenici, skozi temo. Pot se je sukala kot čudna kača na desno in na levo. Zamorec profesorja Kvadratnika me je porival skozi temo, me sukala kot vrtavko, me premetaval kot premetava ubogo ladjico vihar na oceanu.

Končno sva dosegla dvorišče. Sredi tlakovanega prostora, ki je spominjal na trg, je gorel majhen ogenj — in poleg ognja sem zagledal precej veliko grmado lesa in vejevja. Takoj me je prešinila mračna misel: zakurili me bodo!

Pred grmado so stali zamorci in sredi te trume domorodcev se je šopiril moj »prijatelj« profesor Kvadratnik, s črno aktovko in črnimi očali. Iz teme je zavozila črna limuzina, vrata vozila so se neslišno odprla, zamorci so vzdignili roke v pozdrav, tisoč grl

je zavpilo: »Pozdravljen, doktor Fragada, naš rešitelj in osvoboditelj!«

»Kje imate neprijetneža?« je siknil debeli doktor Fragada, ko je izstopal iz avtomobila.

Profesor Kvadratnik se mi je približal, iztegnil roko in dejal:

»Tu je hinavec!«

Doktor Fragada je pristopil, dvignil pest in me z vso silo udaril po obrazu.

Opotekel sem se proti zamorcem. Ti so se zavrteli v divjih ritmih po temi: črne noge so potemnile noč, črne sence zamorstva so švignile čez botanični vrt doktorja Fragade. Znašel sem se sredi razvratnega plesa črne množice; beli piki doktorja Fragade in profesorja Kvadratnika sta ostali daleč vzdaj. Zdelo se je, da me je divji ples prestavil daleč drugam, tisoč milj čez morja, na nove celine in med nove narode, ki jih ni zabeležil še noben zemljevid sveta... Obljubljena dežela Kokokakefzija!

Zamorci so rajali svoj razbrzdani ples... Divja radost me je prešinila, zavrtel sem se, beli zamorec, sredi grozovite razbrzdanosti in utonil v črnini plesa. Botanični vrt je poskakoval pod našimi glavami: videl sem osuple oči doktorja Fragade in Kvadratnika, ki sta se začela preplašena umikati iz območja krutega raja. Poskakoval sem kot obsejen: to je bil peneči se Vidov ples, črna maša zlobe!

(Dalje)

9 Tržaškega

Nabrežina:

25 milijonov za javna dela

V torek se je sestel na redni seji devinsko-nabrežinski občinski svet. Občinski odbor je predložil seznam javnih del, ki se bodo izvedla v okviru gospodarskega načrta za leto 1967 in za katera je že nakazanih 25 milijonov lir. Izvršili bodo naslednja dela: ureditev trga pred občino (3.500.000), ureditev križišča v novem predelu Sosljana v smeri proti Devinu (5.500.000), asfaltiranje notranjih poti po vaseh (2.000.000), ureditev prostora pred železniško postajo v Nabrežini — kamnolomi (5.000.000), ureditev in asfaltiranje parkirnega prostora v bližini gostilne Gruden v Šempolaju en milijon, ureditev in asfaltiranje ceste Vižovlje-Slivno (prvi del, 3.000.000), ureditev in izpopolnitev grezničnih naprav v Devinu,

zlasti v stari vasi (4.000.000), razširitev javne razsvetljave vzdolž državne ceste števil. 14 v Devinu (1.000.000). Predlog občinskega odbora je bil sprejet soglasno.

Med ostalimi sklepi omenjamo, da je svet na predlog župana nakazal občinski podporni ustanovi 200 tisoč lir za potrebe tajništva omenjene ustanove. Sprejel je dalje neko spremembo higienskega in zdravstvenega pravilnika, poveril posebni komisiji nalogo, da pripravi osnutek pravilnika za izvajanje zakona o zazidljivih zemljiščih, ter sklenil razpisati licitacijo za razširitev javne razsvetljave vzdolž državne ceste števil. 14 v Sosljanu.

Zupan je na seji tudi obvestil občinski svet, da je uprava naprosila vladni komisariat, naj ji nakaže posebni prispevek za izvedbo določenih javnih del, kot so razširitev vodovodnega omrežja in javne razsvetljave, ureditev grezničnih naprav ter za asfaltiranje še nekaterih občinskih cest.

Isti dan se je sestel tudi občinski odbor, ki je med drugim odobril seznam javnih del, ki se bodo izvedla po raznih vaseh občine s sredstvi rednega proračuna.

—0—

Bazovica:

PETINDVAJSETLETNICA MASNIŠTVA

V nedeljo, 18. t. m., bo v Bazovici obhajal srebrno mašo č. g. Marijan Živic. Slavljencec je doma od sv. Ivana v Trstu. Studiral je v Kopru in v Gorici. Novo mašo je pel v domači farni cerkvi junija 1942. Svojo prvo službo je nastopil kot župni upravitelj v Sočergi v Istri. Leta 1945 je bil nekaj časa pri Sv. Ivanu, a že l. 1946 je postal župni ravnatelj na Opčinah. Leta 1948 je bil premeščen v Bazovico, kjer je sedaj župnik.

Živic je izredno delaven duhovnik, vedno poln načrtov, ki jih marljivo uresničuje, vedno pripravljen, da vsakomur materialno in duhovno pomaga. Poleg duhovnih dobrin, ki jih že petindvajset let bogato razdaja, poleg kulturnega poslanstva, ki ga opravlja s prosvetnimi večeri, predavanji, sestanki, pevskimi vajami in s poučevanjem, so otipljiv znak njegovega vztrajnega dela: bazovska kinodvorana, Slomškov dom s športnim igriščem, obnovljene cerkve v Bazovici, Gropadi, na Padričah, nova cerkev na Pesku; kot predsednik Slokada (Slovenskega karitativnega društva) že devetnajst let vodi in skrbi za slovenske otroške kolonije; kot predsednik upravnega odbora za Marijanišče na Opčinah je mnogo pripomogel pri zgradbi čunkajšnjega Finžgarjevega doma.

Naj nam ga Bog ohrani zdravega in čvrstega, da bo mogel nadaljevati s svojim dragocenim delom.

ŠOLSKI RAZSTAVI V NABREŽINI IN BRIŠČIKIH

V nedeljo, 18. junija, bosta razstavljali svoja ročna dela in risbe osnovni šoli v Nabrežini in v Briščikih. Razstavi bosta odprti od 9. ure do 12. in od 15. do 19. ure.

SPORT, KI NI VEČ SPORT

Ljubljansko nogometno moštvo »Olimpija«, ki igra letos že drugo leto v prvi jugoslovanski ligi, je nastopilo v nedeljo proti moštvu »Sutjeske« v Nikšiču v Črni gori. Obe moštvi pa sta na dnu lestvice in zato je bilo pričakovati, da bo igra ostra, ker se pač gre obema za obstoj v ligi. Toda to, kar se je v resnici dogajalo, je vendarle presleglo vsako pričakovanje. Nogometaši »Sutjeske« so igrali grobo in se tudi fizično lotevali ljubljanskih igralcev, kot je poročal z igre slovenski radijski poročevavec. Občinstvo pa je ves čas tako rjovevalo, da je bilo tega komaj mogoče razumeti. Rjovenje je bilo popolnoma histerično in naravnost neznosno. Prenehalo ni niti za hip. Poslušavec se je moral vprašati, kaj se vendar dogaja v takih ljudeh. Ali jih more nogomet sam resnično tako prevzeti, ali pa jim daje le priložnost, da dajo duška svoji histeriji in primitivnosti?

Prav to divjaško obnašanje gledavcev je verjetno pripravilo sodnika Skoriča iz Beograda do tega, da je pet minut pred koncem igre, ko je bilo stanje 1:1, kar je bilo ugodnejše za »Olimpijo«, ki bi bila tako na lestvici za tri točke na boljšem od »Sutjeske«, nepričakovano in dozdevno popolnoma neupravičeno odredil enajstmetrovko proti »Olimpiji«. Igravec »Sutjeske«, ki je streljal, jo je seveda spremenil v gol. »Olimpija« ni imela več časa in možnosti izenačiti in je bila tako ob obeh točki. Poročilo v ljubljanskem »Delu« pravi: »Sodnik je pet minut pred koncem dosodil nerazumljivo enajstmetrovko.« V drugem članku je rečeno: »Za prekršek, ki sploh ni bil prekršek, je sodnik gladko dosodil enajstmetrovko...« Isti list piše, da je sodnik storil to verjetno zaradi tega, ker se je bal za lastno kožo. Nekei igralec »Sutjeske« mu je hudo zagrozil; od tedaj je sodil popolnoma pristransko. Bal pa se je tudi podivjanih gledavcev.

Toda ali je spričo takega pristranskega, goljufivega sojenja iz strahu in takega divjanja gledavcev sploh še vredno igrati nogomet? Bolje bi bilo, da bi tisti, ki so odgovorni za športno vzgojo, navajali množice rajši na zdravo aktivno športno nastopanje, tako v zimskih športih (ki so ravno v tistih krajih popolnoma zanemarjeni), na planinstvo, lahko atletiko ali kaj drugega, namesto da se vse nedelje gnetejo na igriščih. Rjovenje na igriščih in grožnje sodnikom in igralcem, ki pridejo gostovat od drugod, gotovo ni šport.

Po vsem tem se lahko reče, da je ravno nogomet kriv, da desetisoči in stotisoči ljudi v vseh državah rajši gledajo ob nedeljah, kako se 22 fantov podi po igrišču za žogo, pri čemer jih krvoločno vzpodbujajo h grobostim in zahtevajo zmago ne glede na športne kvalitete, namesto da bi sami gojili šport in tako krepili svoje zdravje in telesno moč. Nogomet je tako pravi »antišport«.

Poslušavec poročila
s tekme

OBCNI ZBOR SLOV. PROSVETNE ZVEZE

V nedeljo je bil v Kulturnem domu v Trstu občni zbor Slovenske prosvetne zveze. Najvažnejši dogodek na občnem zboru je gotovo bila izvolitev novega odbora, v katerem so prvič po letu 1948, ko se je zaradi kominforma prosvetna zveza razbila, tudi predstavniki Slovensko-hrvatske ljudske prosvete, ki je s tem dnem tudi formalno prenehala obstajati.

Razprava na občnem zboru je pokazala, da prav o tem vprašanju ni bilo soglasja, ker so zastopniki nekaterih društev imeli pomisleke o sestavi novega odbora, ki naj bi pokazal, da je prišlo sedaj do enotne prosvetne zveze. Pri glasovanju novega odbora so se namreč zastopniki pevskega društva »J. Gallus« in prosvetnega društva »Igo Gruden« iz Nabrežine vzdržali, predstavniki prosvetnega društva »Barkovlje« pa so bili proti.

Naj zaradi jasnosti omenimo, da kljub nedeljskemu občnemu zboru ne moremo govoriti o neki enotni prosveti, saj je znano, da obstaja na Tržaškem tudi Slovenska prosveta, v kateri se udejstvujejo predvsem krščansko usmerjeni Slovenci. Slovenska prosveta razvija, kot je znano, dejavnost, ki je gotovo zelo pomembna za prosvetno in kulturno življenje tržaških Slovencev.

PROSVETNO DRUŠTVO PROSEK-KONTOVEL

bo priredilo v soboto 17. junija t. l. ob 21. uri v dvorani PROSVETNEGA DRUŠTVA (Sosščeva hiša), nastop gojencev šole GLASBENE MATICE.

V A B L J E N I !

PROSVETNO DRUŠTVO IVO GRUDEN V NABREŽINI

bo priredilo v nedeljo 18. junija t. l. ob 17. uri v dvorani PROSVETNEGA DRUŠTVA, nastop gojencev šole GLASBENE MATICE.

V A B L J E N I !

GODBENO DRUŠTVO V NABREŽINI

obhaja letos 70. obletnico svojega obstoja. Proslava bo 2. julija t. l. — med vinsko razstavo — na trgu pred cerkvijo v Nabrežini. Sodelovale bodo godbe na pihala iz tržaškega in goriškega območja. Program bo pravočasno objavljen! Odbor

Beneška Slovenija

Špeter Slovenov:

TURISTIČNE POBUDE

Prejšnji teden so se zbrali na županstvu v Špetru predstavniki turističnih organizacij z župani in tajniki občin: Špeter, Podbonesec, Sovodnje, Slenart, Strenje, Dreka, Praprotno in Grmek.

Navzoči so v prvi vrsti obravnavali vprašanje turističnih krožnih cest. Najprej bo dokončana cesta Klodič - Dreka - Kras - Klodič. V delu je krožna cesta iz Sovodenj skozi Cepletišče, Lozac, Matajur in v Sovodnje. Kmalu bodo oddana tudi dela za razgledno cesto v Stare gore v Tarbij, Dreko z odcepom v dolino Idrije in dalje v Praprotno in nato proti Srednjemu, Slenartu in Klodiču.

Na sestanku so govorili tudi o ureditvi Landarske jame, ki je ena najbolj privlačnih točk v Beneški Sloveniji. Nadaljevala se bo tudi gradnja ceste z Matajurja do snežišč, kjer bodo postavljene smučarske vlečnice, za katere je dežela že zagotovila 13 milijonov podpore. V razpravo so prišle še druge turistične pobude, med temi tudi nagradno tekmovanje za izboljšanje gostišč.

PRISRČNA VOŠČILA

Danes teden je praznoval tiho in skromno svoj zlatomašni jubilej msgr. Srečko Gregorec. Res skromno, saj leži blagi monsignor že več časa na bolniški postelji v goriški bolnišnici.

Zelo razgibano in plodonosno je pa bilo zlatomašnikovo življenje. Msgr. Srečko Gregorec je po rodu iz Mengša pri Kamniku. Po končanih študijah in bogoslovnici v Ljubljani, ga je nadškof Jeglič posvetil 8. junija 1917 v duhovnika. Pastiroval je po večini v notranjskih farah. Večino svojih dušnopastirskih let je prebil v Sturjah pri Ajdovščini, kamor je prišel 1. aprila 1927. Ta župnija je namreč takrat spadala pod ljubljansko škofijo.

Kakor povsod drugod, tako je naš zlatomašnik zlasti v Sturjah razvil najživahnejšo delavnost v verskih in prosvetnih društvih. Ni mu bilo težko opraviti kako nedeljo vsa opravila v domači župni cerkvi, nato oditi na visoki in oddaljeni Kovk, popoldne je že bil v župnijski pisarni, potem spet služba božja v cerkvi, nato pa pevske vaje, sestanki in prireditve tja v večer. To je bila nedelja gospoda Srečkota. V tednu in še to v nočnih urah je pa sestavljal razne šmarnice, verske in druge nabožne knjige. Pisal pa je tudi pesmi in povestice, katerih je več kot za debelo knjigo. Med obema vojnama, v najtežjih časih, je stal v prvih vrstah naših prosvetnih organizacij na Goriškem. Po srcu izredno mehak in ljubezniv gospod, si je pridobil pri faranih ljubezen, spoštovanje pri vseh. Saj ga je že v Sturjah vodil pravi koncilski duh. Očetovsko skrb za farane, ki jih kot dobri pastir ni zapustil, je pokazal še posebej v črnih dnevih fašističnih in nacističnih ter drugih nasilstev, ko je večkrat pogumno rešil Sturje in Ajdovščino požigov in smrti marsikoga.

Leta 1945 se je preselil v Gorico in je bil imenovan za stolnega kanonika. Kot penitencijar je posebno v spovednici pokazal svojo človečansko in duhovsko plemenitost. Pa tudi v svoji delovni sobi je sprejemal take, ki so omagovali v življenjskih težavah in jim je pokazal pot iz stisk. To tiho delo je ostalo prikrito človeškim očem.

V Gorici je bil priljubljen tudi kot katehet na višjih slovenskih srednjih šolah. Napisal je tudi 4 obsežne veroučne temeljne knjige. Za najmlajše je 10 let urejeval »Pastirčka«. Kljub neprestani zaposlitvi v spovednici, v pisarni — saj je imel na ramah tudi upravo stolničnega premoženja — in v šoli, je pisal igrice, pesmi, prizore. Vsak Mohorski koledar jih je poln.

Toda tudi železno voljo zruši pretežko breme. Tako je tudi njega. Na velikonočno jutro 1964 ga je v spovednici zadela delna kap. Od takrat je zlatomašnik priklenjen na bolniško posteljo. Njegov duh in delavnost pa ne. Piše ali tipka z levico kar na postelji in še koliko! Njegova bolniška soba je postala spovednica in pribežališče najbolj tolažbe potrebnih. Vskogar sprejme, on bolnik, z očetovskim in vedrim smehljajem na obrazu. Neprestana molitev, pisateljsko delo, spovedovanje in žrtvovanje samega sebe, to je zlatomašnikov polni delovni dan kljub bolezni.

Toda gospod Srečko jo zna premagovati in čaka tistega dne, ko bo mogel zopet pristopiti k oltarju in zapeti prošnjo in zahvalno molitev zase in za vse, ki mu iz globine srca želimo, da bi, po božji volji, tisti dan kmalu prišel.

Stmaver:

SOLSKA PRIREDITEV

V nedeljo dopoldne so priredili otroci iz vrtca in iz osnovne šole izredno ljubko in posrečeno zaključno prireditev. Po maši so se zbrali otroci in zelo dosti domačinov v šolskih prostorih. Nvazoč je bil poleg župnika tudi občinski nadzornik vrtcev Codelia.

Malčki so se junaško postavili s petjem, prizori in deklamacijami. Eden izmed njih je imel tudi nagovor na zbrane poslušavce. Sami so tudi povezovali poedine točke, tako da je bila res vsa prireditev v otroških rokah. Zadaj sta pa seveda stali skrbni učiteljici otroškega vrtca in osnovne šole.

Po nastopu so si starši ogledali razstavo ročnih izdelkov in risb najmlajših. Nekateri res zaslužijo, da bi prišle v širšo javnost.

Ne moremo si kaj, da bi tudi ob tej priložnosti ne spravili v širšo javnost neizrečeno slabo stanje naših dovoznih cest. Že po ravnem, po »štratonu«, je zaradi velikih jam skoraj neprevozna tudi za avte. Kaj pa šele po klancu, od »Štanta« navzgor! Ali se res ne bodo naši občinski možje zganili in bomo živeli od samih obljub od volitev do volitev?

TELOVADNA AKADEMIJA

V nedeljo zvečer je precej dobro napolnjena dvorana Katoliškega doma občudovala po večini lepo podane točke folklorno telovadne akademije. Vršila se je pod okriljem športnega društva »Olympia«.

Jedro prireditve so bile predatletске in predakrobatske vaje fantov športnikov. Skupina atletov je z nekaterimi vratomnimi vajami pokazala izredno spretnost, zlasti najmanjši med njimi ter oba atleta z japonskim judo in džiu-džitsom. Celu dve športnici sta skakali skozi obroč. Mačja gibčnost mladih skavtov je izvala med občinstvom dosti smeha in ploskanja.

Posrečene, čeprav še ne v prekratnem času dovolj izvežbane, so bile simbolične vaje in rajalni nastopi. Atletske vaje je pripravil prof. Krauner, simbolične in rajalne pa gospodična Hirscheggerjeva iz Amerike. Samostojno so se pa pripravili otroci iz Steverjana, pod vodstvom Snežice, najstarejše med njimi, ki je sama tudi priredila ljubke simbolične vaje s petjem. Ta predzadnja točka je poleg atletskih vaj goste najbolj navdušila.

Dve točki sta bili posvečeni narodnim pesmim, ki jih je ubrano podal oktet »Planika«. Nekoliko se pozna, da se glasovi menjujejo, ker ta ali drugi pevec odmanjka in mora pevovodja znova zlivati glasove. Nekateri odmori so izpolnjevali pred zaveso

Iz Goriške

harmonikar, harmonikarica in že pogumno nastopajoča popevkarica ter mladi pevčki.

Za konec so dekleta in fantje zaplesali še gorenjski ples v izredno bogatih narodnih nošah. Celotna akademija je dobro ušla.

ŠPORTNA KRONIKA

Prejšnjo nedeljo so se vršile v Vidmu prve lahkoatletске tekme v letošnji sezoni za najmlajše. Udeležili so se jih tudi atleti slovenskega športnega društva Olympije iz Gorice in so dosegli naslednje uspehe:

met krogle (4 kg): 2. Jordan Mucci, 12,39 m; met diska (1,5 kg): 3. Pavel Tommasi, 22,73 m; tek na 1000 m: 9. Darin Devetak, 3'34", 10. Ivan Plesničar, 3'44".

Nedeljo prej pa so tekmovali v Gorici naraščajniki in so se takole odrezali:

tek na 60 m zapreke: 5. Franc Mermolja, 13"6; met kogle (6 kg): 1. Peter Spacapan, 12,46 m; 3. Marjan Tomažič, 10,36; met diska (1,75 kg): 4. Peter Spacapan, 29,99 m met kopja: 1. Marjan Kraner, 42,75 m; tek iz zapreke 300 m: 3. Robert Devinar, 43"8; skok s palico: 2. Silvano Fantini, 2,60 m, skok v višino: 2. Silvano Fantini, 1,50 m; tek na 80 m: 3. Franc Mermolja, 10"2; tek na 2000 m: 4. Bruno Suligoj, 7'40"; 5. Marij Tomažič, 7'43"; tek na 1000 m: 2. Pavel Pivk, 3'17".

Letošnje nagrade vsedrjavne zveze CONI športnim društvom goriške pokrajine, ki so se najbolj odlikovala v letu 1966, se je vršilo pretekli ponedeljek v dvorani goriške pokrajine. Tudi goriška Olympija je dobila priznanje in ji je državni olimpijski odbor nakazal denarno nagrado 100.000 lir z naslednjo motivacijo: »Mladi atleti tega društva so pokazali izredno aktivnost zlasti v lahki atletiki in v odbojki. Zaradi odličnih rezultatov so pritegnili nase pozornost športnih krogov.«

SOLSKI USPEHI

V torek se je zaključilo tudi za slovenske srednje šole v Gorici letošnje šolsko leto z zahvalno službo božjo. Po maši so dijaki zvedeli za svoje učne uspehe

Na *enotni srednji šoli* so izidi sledeči: I. razr.: 75 dijakov in dijakinj; od teh jih je 42 izdelalo, 17 jih ima popravne izpite, 16 jih je zavrženih. II. razr.: 68 dijakov in dijakinj; 32 jih je izdelalo, 25 je dobilo popravne izpite, 11 bo moralo leto ponavljati.

Na *učiteljski šoli* so pa taki uspehi: I. razr.: je obiskovalo 12 dijakov. Ena je izdelala, 1 dijakinja je padla, 10 jih bo v jeseni popravljalo. II. razr.: 5 dijakov. Trije so izdelali, 2 popravljata. III. razr.: 5 dijakov. Dva sta izdelala, 3 imajo popravljalne izpite. IV. razr.: vse vpisane dijakinje so pripuščene k usposobljenostnim izpitom.

Na *gimnaziji* IV. razr.: obiskovalo ga je 8 dijakov; 3 so izdelali, 5 jih ima popravljalne izpite. V. razr. je obiskovalo 5 dijakov in dijakinj. Vsi so pripuščeni k sprejemnemu izpitu za I. licej.

Licej: I. razr. je imel 5 dijakinj. Dve sta izdelali, 3 dijakinje pa imajo popravne izpite. II. razr.: je obiskovalo 5 dijakov in dijakinj. Izdelali so vsi. III. razr. je obiskovalo 9 dijakinj in dijakov. Vsi so pripuščeni k maturitetnim izpitom. Notranji izpiti se bodo začeli že jutri. Mature, tudi za Coričane, pa bodo prve dni julija v Trstu.

Vsem dijakom, zlasti na višjih šolah, čestitam k uspehom. Vsem maturantom pa voščimo, da bi srečno prestali še zrelostno preizkušnjo.

PRVOVRSTNA SEMENA, NAJMODERNEJŠA SREDSTVA ZA ZAŠČITO RASTLIN IN VSE POTREBNO ZA KMETIJSTVO NUDI

NOVOODPRTA TRGOVINA

KMETIJSKIH IN POLJEDELSKIH POTREBŠČIN

GORICA - ULICA CARDUCCI 45

LASTNIK: D A R K O D U R Č I K

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Dunajska razstava o Plečniku

Ob razstavi, ki so odprli 27. maja in so ostala odprta do 30. junija, je treba poudariti, da je to sploh prva dokumentacijska razstava o našem največjem arhitektu Jožetu Plečniku. Da je prišlo do tega za Slovence izredno pomembnega kulturnega dogodka, se je treba zahvaliti neutrudljivemu entuziastu Porisu Podreki, ki že nekaj let odkriva in popularizira delno slabo poznana in pozabljena, delno pa sploh neznan delo Jožeta Plečnika. To je korenit in vsekakor edini prispevek h kritičnemu vrednotenju Plečnikove vloge v mednarodni arhitekturi.

Vzpodbude in iz tega izviraajoči posredni vpliv na ožje strokovne kroge so že pred leti dobili odmev v javnosti (tako npr. pri mednarodni razstavi sakralne arhitekture ali v nekaterih značilnih publikacijah in razstavah, ki so obravnavale gradbeništvo na prelomu stoletja). Višek teh prizadevanj pa predstavlja sedanja razstava v prostorih Avstrijskega društva za arhitekturo, ki tudi tematsko dopolnjuje podobna aktualna prizadevanja, ki se nanašajo na kritični pretres začetkov moderne arhitekture. Pomembnost tega kul-

turnega dogodka dokazuje tudi zaključni stavek članka o razstavi, ki ga je objavil v dunajskem dnevniku »Die Presse« (3. - 4. 6. - 1967) najbolj profilirani avstrijski kritik Friedrich Achleitner: »... srečanje z delom Jožeta Plečnika je za nas velika pridobitev in v marsičem pravo presenečenje.«

Razstavo, ki jo je zasnoval in izvedel Boris Podreka, je organiziralo avstrijsko društvo za arhitekturo kot delež arhitekture pri letošnjem dunajskem festivalu. Pri odprtju je predsednik društva Sokratis Dimitriou poudaril pomembnost Plečnikovega dela in prisotnosti pri izoblikovanju slovenske narodne zavesti v kočljivi zgodovinski dobi med obema vojnama in njegov pomen pri arhitekturi secesije. Kratkemu nagovoru je sledil Podrekov kritičen pregled Plečnikovega dela, narkar je razstavo uradno odprl Ulrich Baumgartner, intendant dunajskih slavnostnih iger (katere mu se je treba zahvaliti za širokogrudno finančno podporo), ki je v svojem govoru podčrtal smisel prizadevanj za ovrednotenje srednjeevropskega kulturnega prostora ter pomembnost razstave v okviru glavne teme letošnjih slavnostnih iger — poglavitno medsebojnega spoznavanja na področju kulturnega ustvarjanja narodov nekdanje Avstro-Ogrske.

K slovesnosti odprtja so po svoje prispevali nabito polni: razstavnih prostori. Cudovito mešanico so sestavljali mladi in stari, prijatelji Podreki in ljubitelji arhitekture, znane osebnosti iz dunajskega kulturnega življenja ter jugoslovanski, češkoslovaški in ameriški kulturni atašeji, študentje arhitekture in priznani arhitekti, časnikarji dunajskih listov kot tudi dopisniki raznih evropskih časopisov in revij.

Jože Plečnik, sin ljubljanskega mizarja, se je rodil v Gradišču pri Ljubljani 23. junija 1872. Po opustitvi gimnazijskih študijev, za katere ni kazal prav nobenega navdušenja, je odšel v Gradec, da bi se izsolal za risarja pohištva. Pozneje ga najdemo kot mnoge druge znamenite Slovence na Dunaju, kjer se je leta 1895 vpisal v šolo arhitekta Otona Wagnerja. Takoj po končanem študiju se je z »rimsko nagrado« v žepu napotil na študijsko potovanje v Italijo. Vtisi s potovanja, predvsem pa neposreden stik z italijansko renesanso, so bili odločilni za poznejši mojstrov razvoj.

Že v Wagnerjevem ateljeju je projektiral vrsto

del, ki jih imamo danes za temeljne stvaritve secesijske arhitekture. Leta 1899 je začel delati samostojno in se kmalu postavil v ospredje mlade napredne generacije arhitektov. Sprejeli so ga med člane znamenite »Secesije«, kjer je med drugim organiziral in izpeljal razstavo cerkvene umetnosti. Njegovi glavni dunajski deli sta Zacherlova hiša (1903-1905), ki je na razstavi prikazana zelo podrobno, in cerkev sv. Duha (1911), prva železobetonska cerkev v srednji Evropi, ki pa je na žalost ostala le torzo širšega dušnopastirskega kompleksa (razstava se bo jeseni preselila v kripto omenjene cerkve, kjer naj bi vzbudila pozornost javnosti in oblasti za originalni Plečnikov načrt. Obstajajo namreč načrti za dograditev celotnega dušnopastirskega centra, toda ne po Plečnikovi, že takrat revolucionarni zamisli). Leta 1911 so dograditev celotnega kompleksa prepredile na eni strani gmotne težave, na drugi strani pa nerazumevanje prestolonaslednika Franca Ferdinanda za moderne utripe. Franc Ferdinand, ki je bil v komisiji za cerkvene zgradbe, je z besedami »To je konjski hlev«, odločilno vplival, da so bila ustavljena dela na prej omenjenem dušnopastirskem centru.

Pri tej cerkvi je že čutili renesančni vpliv, posebno Palladiov, s čimer je Plečnik zapustil mladostno, zgolj secesijsko metodiko. Proforski kolegij je Plečnika takrat trkrat in to soglasno predlagal za Wagnerjevega naslednika, vendar je to preprečili uradni veto, kateremu je botrovala nacionalistična miselnost tedanjih vladnih krogov.

Povabilo Jana Kotere, prijatelja iz študentskih let, na mesto profesorja na praški šoli za umetniško obrt leta 1911, ga ni samo rešilo občutnih gmotnih težav, ampak je pomenilo začetek nove in plodovite razvojne faze v njegovem delovanju. Tu ga je Masaryk določil za glavnega arhitekta pri preureditvi Hradčanov, znamenite češke akropole, kar je vejetno precej prispevalo k temu, da se ga je domovina spomnila ob ustanovitvi stolice za arhitekture v Ljubljani. Njegova cerkev Srca Jezusovega v Pragi stoji oblikovno ob strani uradne moderne arhitekture, a vsebuje za današnjo sakralno arhitekturo tako značilne elemente pri razporeditvi liturgičnega prostora npr. podarjanje oltarja kot središča cerkvene skupnosti.

Tretje obdobje njegovega delovanja in življenja je tesno povezano z domovino. Zasnoval in zgradil je vrsto del, ki so dala nov obraz slovenski prestolnici, in vzgojil celo generacijo arhitektov, ki jih danes uvrščamo v vrh slovenske in jugoslovanske arhitekture, kot npr. prof. Edvard Ravnikarja. S Plečnikovo univerzitetno knjižnico, z Zalami, z regulacijo Ljubljani in s posegi okoli in ob njej ter s Fabianjčevim urbanistič-

(Nadaljevanje na 7. strani)

45 Pokristjanjenje Slovencev N. II.

Ker skandinavska zemlja ni bogata in tudi podnebje ni posebno ugodno za poljedelstvo, prebivavci pa so bili bojevit, močni in tudi dobri morjeplovci, so imeli najbrž navado, da so obiskali od časa do časa s svojimi ladjami južno obalo Baltika in oplenili tamkajšnje naselbine, prebivavce pa odpeljali s seboj, če so jih mogli dobiti, da so jim delali na posestvih kot sužnji ali hlapci. Tako so prišli do cenene delovne sile. Te zajete ljudi, ki so jih pripeljali s seboj z roparskih odprav na južno obalo morja, so imenovali, kot lahko sklepamo, Sör-av (sör — jug, av — iz), torej: človek z juga ali južnjak. Počasi se je glas r spremenil v l, da je iz Sörav nastalo Sölav, nakar je izpadel še polglasniški ö, da je nastalo Slav. To je pomenilo istočasno človeka z juga in seveda tudi sužnja, čeprav to ni bil edini staronordijski izraz za sužnja, ampak je obstajalo še več sinonimov, od katerih smo jih nekaj že omenili in ki so nastali verjetno v kaki drugi zvezi.

Toda izraz Sörav-Slav se prvotno ni nanašal na ljudstva, ki jih danes označujemo za slovanska, ampak na Germane, ki so živeli na južni obali Baltika in daleč proti jugu. Ti Germani so pripadali zahodni germanski skupini. To so tisti, ki jih Tacitus imenuje

Suebi. To pa je očitno samo pokvarjen izraz Svabi, ki pa je prišel iz prav tako že pokvarjenega nordijskega izraza Svav ali v množini Svavar. Staronordijski Slav je namreč v teku časa doživel še nadaljnjo spremembo, da se je asimiliriral v glas v, torej Slav-Svav. Kot vse kaže, se je to ime prišlo Germanov na južni obali Baltika za stalno in končno so ga začeli tudi sami uporabljati zase, v svojem jeziku prilagodeni obliki Schwab, ker niso več vedeli, kaj pomeni, in s časom se je pozabil prvotni pomen besede tudi pri Skandinavcih. V staronordijskih literarnih spomenikih je najti izraze Sváfaland za Švabsko, deželo Švabov ali Svevov, Sváfnir kot ime nekega kralja v Sváfalandu, žensko ime Svava, ki je pomenilo Švabinjo (glej: Ludv. Bru: »Norske Folkenamn«, str. 55) itd.

Toda medtem ko je ime Svav (množ. Svar) pomenilo že točno določeno etnično skupino, to je Germane na južni obali Baltika, je ostal izraz slav (slavar) v rabi za sužnje. Tako so Skandinavci razlikovali izraz za sužnje (ki niso morali biti več ravno iz »Švabske«) od izraza za Švabe; s temi so najbrž počasi vzpostavili boljše, trgovinske odnose.

Izraz Sör-av pa je gotovo še dalje pome-

nil enostavno le človeka z juga. Oba izraza sör in av sta še zdaj živa v skandinavskih jezikih, npr. v švedščini. Tako ni čudno, da so ju uporabljali tudi Solvendi po svojem izkrcanju južno od Baltika za pripadnike ljudstev, ki so živela južno od njih. Ti so bili spet Sör-av in s časom je ta beseda ponovno doživela spremembo v Söl-av in končno v Slav, vendar pa je tokrat ostalo pri tej obliki, verjetno ravno zato, ker je že obstajala beseda Svav, ki pa je zdaj že pomenila neko drugo, švabsko ljudstvo, na zahodu od Solvendov. Vendar je morala dolgo časa prevladovati prvotna beseda Sör-av, ki je točno označevala, da gre za človeka, ki je doma iz bolj južnih krajev. To ime pa so uporabljali Solvendi (in najbrž tudi Goti) za pripadnike vseh južneje živečih negermanskimi plemen, ne da bi se ozirali na kake etnične razlike. Vsi so jim bili »južnjaki«. Da so Solvendi dolgo uporabljali ta izraz, lahko sklepamo po tem, da se je ohranil v slovenščini vse do danes in to v obliki besede žerjav (in priimka Žerjav ali Žerjal).

Sör-av so imenovali Solvendci torej tudi tisto vrsto velikih ptic, ki spomladi najprej prilete z juga v severne kraje in oznanijo pomlad. Na sever se namreč vrnejo že sredi marca in tako so si še posebej zaslužile ime »južnjaki«. Sledijo jim štokrle, ki so dobile ime najbrž od besede stor — velik ali starkr — močen. (Dalje)

ŽENA IN DOM

Kako obleči naše birmanke

Najprej bi rada odgovorila na pismo G. Lavrenčičeve, ki me sprašuje, če se izplača prenarediti obleko, katero je nosila njena hčerka pri svetem obhajilu, pred nekaj leti, za birmo. Ker dekletce v tem času verjetno ni zrastle preko mere, bi svetovala gospe G. L., da dokupi kos vezenega organdisa (ki je letos posebno v modi), s katerim bi dala sešiti nov životec (podložen seveda) ter rokave; krilce pa bi z ljubkim motivom podaljšala prav tako z vezanim organdisom. Svetujem dolgo obleko, ker je sedaj v modi, da so dekletca oblečena v dolge in bele obleke, s prav tako belimi pritliklinami. Menim, da boste z majhnimi stroški lahko skombinirala prav ljubko obleko.

Ob tej priliki bi se rada obrnila na starše, botre in botrice, ki so ob strani birmanke in bir-

manca na ta veliki dan v otrokovem življenju. V tem času, ko se nedeljo za nedeljo vrstijo birmo, vidimo po mestu in v okoliških krajih skupnice ljudi z birmancem v sredi, ki ves ljubi dan tavajo od restavracije do slaščičarne in od parka do parka. Ko jih zagledamo, se nam oči najprej ustavijo na ljubkih pojavah belo oblečenih deklic, ki se zdijo prave nevestice v miniaturni, ter na slovesno se držečih dečkih z zlato botrovo uro na zapestju. Potem pa si mislimo: Ubogi otroci, ki se morajo celi ljubi dan poditi sem ter tja, jesti preko mere ter se na večer napol mrtvi vračajo domov, potem ko se je tako povečalo otroško nagnenje po ekshibiciji prav na dan, ko bi se morali otroci vsaj malo zavedati pomena tega zakramenta s čisto otroško dušo.

Koliko bolje bi bilo, če bi praznovali ta dogodek v domačem intimnem krogu, morda v družbi drugih otrok, brez svečane obleke, da bi se otrok res sprostil in bi mu dogodek ostal — četudi ne bi imel tujih gledalcev — v res prijetnem spominu!

MARTINA

NEZAKONSKE MATERE — ŽRITVE RAZRVANIH DRUŽIN

Dva zdravnika ginekologa pokrajinskega zavoda za otroštvo v Turinu, dr. Gramaglia in dr. Cremona, sta izvedla anketo med 400 nezakonskimi materami, ki sta jih imela v oskrbi, in ugotovila, da je 364 teh deklet iz družin, kjer sta se oče in mati ločila, sodno ali drugače, ali pa nimajo očeta ali matere, ali pa so morale še prav mlade od doma, služiti v daljno tuje mesto.

Po mnenju obeh zdravnikov je potrebno predvsem preprečevati vzroke, ki vodijo do iztirjenja mladih deklet, to je, dekletom je treba dati pravo moralno in spolno vzgojo in jih zaščititi, kadar gredo od doma.

Pri avtomobilski nesreči pri Antrimu (Montreal) v Kanadi se je ubilo sedem otrok in njihova 21-letna teta, ki je vozila. Avto je trčil v avtovlak.

Dunajska razstava o Plečniku

(Nadaljevanje s 6. strani)

nim konceptom je Ljubljana dobila zaokroženo mestno podobo, ki je še dandanes glavno ogrožje mestnega razvoja.

Plečnikova razstava po mnenju kritike ni bila samo historična dokumentacija, ampak je sprožila vedno bolj aktualno diskusijo o oblikovalnih metodah v arhitekturi. Tako se dunajski kritik sprašuje kakšno vlogo pravzaprav igrajo v arhitekturi posamezni stili tkim. »slovar«, ko je prav pri Plečniku razvidno, da je — glede inspiracije — sicer historist, vendarle genialen interpret, ki ne zaide nikoli v golo imitacijo. Kritika je s posebnim zanimanjem pokazala tudi na Plečnikovo duhovnost, ki je s svojim globokim in bogatim svetom simbolov nedostopna celo strokovni praksi, da pa se v vsakem njegovem delu čuti neizpodbitno kvaliteto.

Razstavn material sestoji iz slik na meterskih aluminijastih ploščah (razstava je zasnovana kot potujoča) in iz vitrin z originalnimi risbami, pismi in publikacijami ter nekaterimi originalnimi vazami in svečniki. Na razpolago je tudi katalog s spremnim tekstom, z Loosovim poročilom o neki od Plečnika pripravljene razstavn opremi ter s Plečnikovim, doslej neznanim pismom. Katalog vsebuje še bogat seznam del, biografske in bibliografske podatke. Ne nazadnje je tudi učinkovit plakat privabil na razstavo res nepričakovano število obiskovalcev, tako da štejejo za arhitekturo.

V okviru razstave je imel pred dnevi Boris Podreka predavanje in je vodil diskusijo o Plečniku. Diskusija se je v glavnem sukala okoli vprašanja, kaj predstavlja pravo vrednost arhitekture, pri čemer je ravno Plečnikov primer dokazal, da je odločujoča vendarle kvaliteta posameznega dela. Diskusija je pomagala osvetliti tudi lik Plečnika kot človeka. Da je bil npr. neutrujen delavec, da je delil honorarje med svoje študente itd. Razstava kot tudi diskusijski večer sta prinesla tudi Podreku veliko priznanje. Avstrijsko društvo za arhitekturo ga je soglasno izvolilo za svojega rednega člana.

Upati je, da bodo živahnemu odmevu, katerega je bila deležna razstava (preko radia, televizije, številnih kritik in diskusij), sledile tudi podobne iniciative v domovini.

Vladimir Vremec

Položaj v Egiptu in Siriji

(Nadaljevanje s 3. strani)

pravilo na Egipčane nedvomno lep vtis; toda kake vojaške ali politične pomoči se od Kitajcev pač ne morejo nadejati. Tudi to, da je Sovjetska zveza (in za njo še nekatere komunistične države) pretrgala odnose z Izraelom, je le poskus tolažbe, kajti jasno je, da Sovjeti tudi v bodoče ne bodo tvegali vojne zaradi egiptovske želje, da »eliminira« Izrael. Če pa hočejo potolažiti Arabce in si rešiti še nekaj političnega vpliva, morajo vsaj v besedah kar najbolj ostro obsojati Izrael. Toda po drugi strani se ne bi bilo čuditi, če bi tudi Sovjetska zveza začela računati, da le ni pametno, če si popolnoma odtuji Jude in si nakoplje očitke odurnega antisemitizma. Zato lahko pričakujemo, da bo kljub vsemu šlo tudi njeno prizadevanje za tem, da pride med Judi in Arabci do pogajanj in da se ustvarijo potrebni pogoji za to.

Spomini iz prve svetovne vojne

■■■ 53 ■■■■■ V RUSKEM UJETNIŠTVU ■■■■■ Inž. J. R. ■■■

Drugi dan me je ravnatelj zopet poklical. Začel pa je takole:

»Saj se tudi meni neverjetno zdi, kar nemogoče, a nimam drugega izhoda. Pričakovati moram, da čez teden, čez mesec ali dva, na vsak način v kratkem, pokličejo v službo brata Fomič. Tedaj nas ostane na preizkuševališču še malo. Nekoga pa moram imeti za ključnika, ki bo imel ključke od shramb, ki bo vedel, kaj imamo in nimamo, kaj pride v shrambe in kaj gre iz njih. Poleg tega bo moral upravljati kuhinjo. Sedaj opravlja te dolžnosti Matfej Fomič, v pomoč pa mu je dodan Čumak starši. Meni ne ostane drugega, kot da imenujem enega vaših Kaj mislite, kateri bi bil najbolj primeren?«

Dve imeni sta se mi takoj izcimili iz možgan: Gorjan ali Pavlovec. Istrska Hrvata Kresino in Sirotiča sem smatral bolj za pesniška tipa, Blaževiču nisem pripisoval potrebnih sposobnosti, torej ostaneta le ta dva. Ravnatelju sem odgovoril, da bi bila dva primerna, a da moram prej z njima govoriti. S tem pa ravnatelj ni bil zadovoljen. Rekel je, da je potrebno najprej trezno presoditi, potem pa ju imenovati. Tako se izključi vsako trenje med kandidatom.

Ker je bil Gorjan bolj vezan na istrska

dijaka kot Pavlovec, sem se odločil za tega in ga predlagal. Ravnatelj je prosil, da ostane zadeva nekoliko časa še tajna, da se tako izognemo vsaki sabotaži, ki bi bila možna, najprej od bratov Fomič, zlasti od mlajšega Ivana.

»Druga zadeva pa so delavci iz vasi, Moldovani. Te boste moral prevzeti vi. Saj ni mnogo dela, le odgovorno je. Dopoldne jih je potrebno zapisati, zvečer pa kontrolirati s klicanjem, preden gredo domov. Obračun je ob sobotah. Bodite v bodoče prisoten pri izplačevanju, da delavce tudi nekoliko spoznate. Višino plač vam bom javil. Je namreč 5 razredov, pa boste že sam videl. Prevzeti pa boste moral takoj, čim bosta brata Fomič odpoklicana. O tem bom moral pač govoriti z onima, ki prideta iz Kišineva,« je zaključil ravnatelj.

Vprašal me je še, kaj mislim početi do kosila. Odgovoril sem, da bi rad videl gozd, kjer delajo prijatelji, a ne vem, kako se pride tja. Rekel mi je, naj mi Čumak ml. pripravi begunko, naj vpreže Galko in naj se peljem kar naravnost po cesti, na kateri bom v gozdu dobil prijatelje in voz ter Čumaka st.

»Ravno prav, recite Čumaku in onim, da bodo delali v gozdu samo še do jutri dopoldne, ker potem bo potrebno orati, po-

jutrišnjem pa posejati poskusne sorte pšenice.«

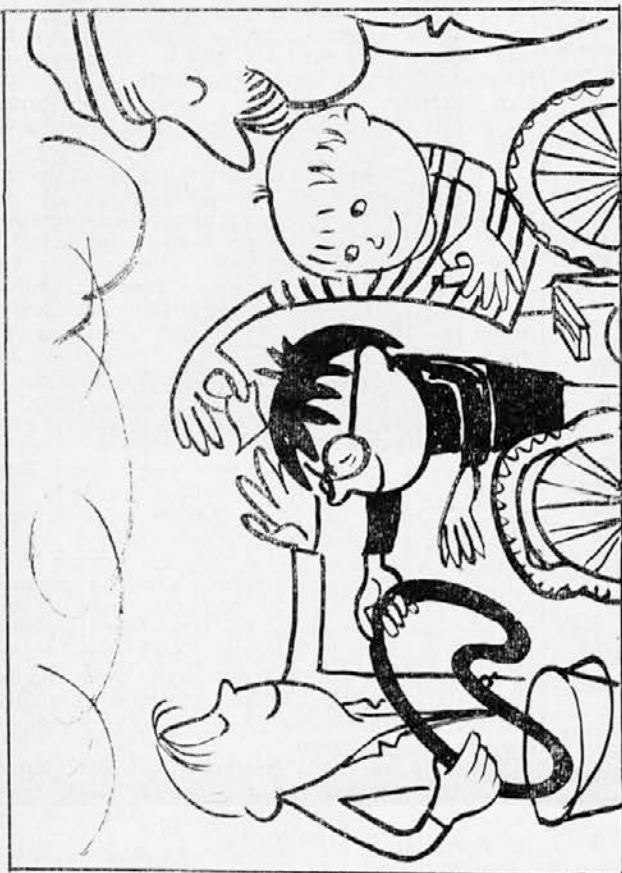
Čumaku ml. sem naročil naj takoj vpreže Galko v begunko in naj jo pripelje k naši hiši. Jaz pa sem tekel domov, da vzamem 2 kocki sladkorja, katerega sem vedno hranil za Galko, a ga je bila malokdaj deležna. Da bi se sam vozil z begunko, se je zdaj prvič zgodilo. Čim sem prišel pred hišo, sem že opazil bele Galkine zobe, ker je šobo dvignila zelo visoko. Dal sem ji sladkorček, se vsedel na begunko in je šlo. Pot je bila suha, zato trda, nič prašna in ravna, Galka pa objestna. Od časa do časa je malo pogledala nazaj in izgledalo je, kot da bi pomežiknila. V začetku gozda nisem nikjer opazil naših. Zato sem se peljal globlje in najprej srečal Čumaka, kako se je mučil z dvema paroma volov, ki niso hoteli po cesti proti Todoreštom, marveč se obračali le globlje v gozd. Eh, tudi voli imajo svojo inteligenco. Vedeli so, da lahko v gozdu počivajo, ko so se napasli, tam pri ljudeh pa ni paše, marveč le slama in »rabota«.

Čumak mi je povedal, da mora popoldne zaokrožiti neko oranje in za taka dela so primernejši voli kot konji. Slednji so namreč bolj trmasti, dočim voli na vsako besedo potegnejo ali se vstavijo. Čumak mi je povedal, da so Avstrijci oddaljeni še kakih par minut z begunko. In res sem kmalu naletel na nje. Počivali so. Saj jih ni nihče priganjal, nasekanega pa so imeli vsaj dva voza hrastov, enega za sedaj, drugega za popoldne. (Dalje)

Srečka na podstrešju

Riše ANDREJ NOVAK

Piše TONE FORNEZZI

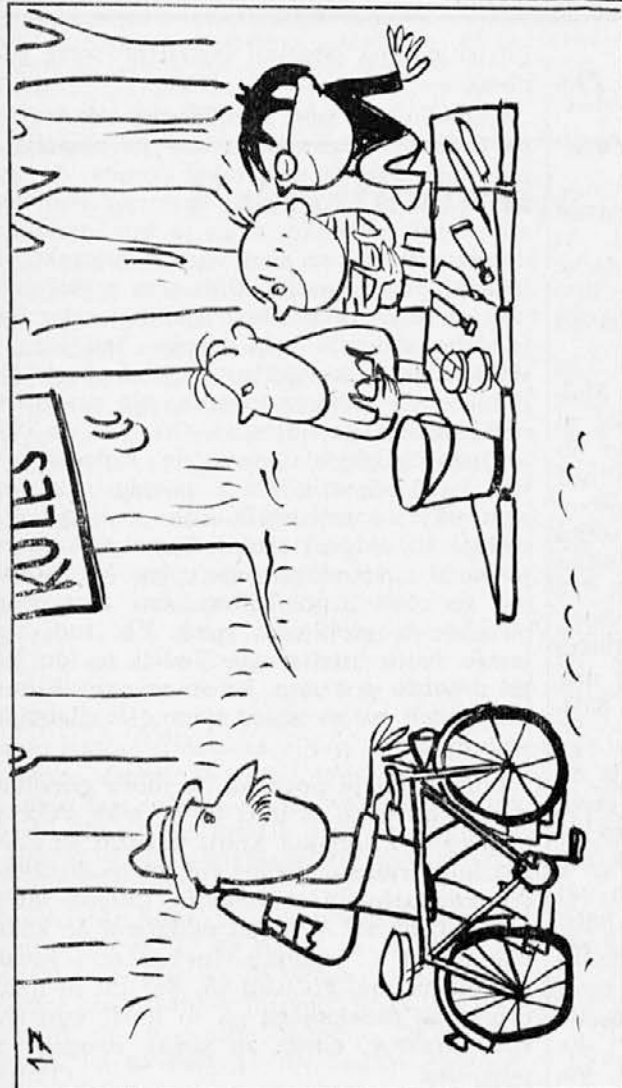

Se preden je mož lahko razložil, da se ni peljal na izlet, ampak da je šel po jabolka, ker so na deželi cencjsa, je bilo njegovo kolo nared.

»Koliko pa računate?« je povprašal možakar in potipal zadnje kolo. Bilo je dovolj trdo.

»Kolkor daste,« je bolj vprašal kot rekel Marko.

»Bo stotak dovolj?« je rekel mož in ga ponudil Marku, ki je zadovoljno prikimal.

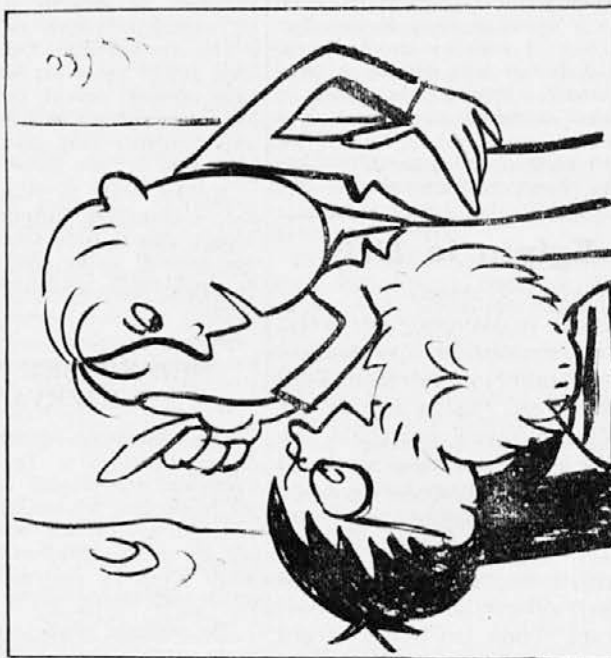
vša na moč razveselil.

»No, saj sem vedno dejal, na mladih stoji svet. Jojmene, kaj bi brez vas, prav do mesta bi jo n'oral drgniti peš.«

Medtem so Marko, Darko in Pik, ki so vsi trije že nekaj let imeli vsak svoj bicikel in so bili v krpanju spretni, da je bilo le kaj, izvekle zračnic in brz našli za dober žebelj veliko luknjo.

17. Prvo nedeljsko dopoldne je slabo kazalo. Vsi trije so čemerno sedeli pod hrastom in v pričakovanju strmeli po cesti, zdaj gor, zdaj dol, kjer so izletniki v skupinah in posamič vrteli pedale, vsi kot za nalašč — s polnimi zračnicami.

Nekaj pred poldnevom so dočakali prvo straniko. Bil je starejši možak, ki je pripesčal po cesti s prazno zidnjo zračnico in se je letečega ser-

po glavi?« je radovedno vprašal Pik.

»Tovariši, potrpite prosim!« je za razprostrtimi rokami govoril Marko. »Po novi metodi začnemo prihodnjo nedeljo.«

Prva nedelja se je za člane letečega servisa slabo končala. Zakrpali so le tri zračnice in privili en sedež. Celodnevni izkupiček tristoletih dinarjev ni obetal najboljših časov.

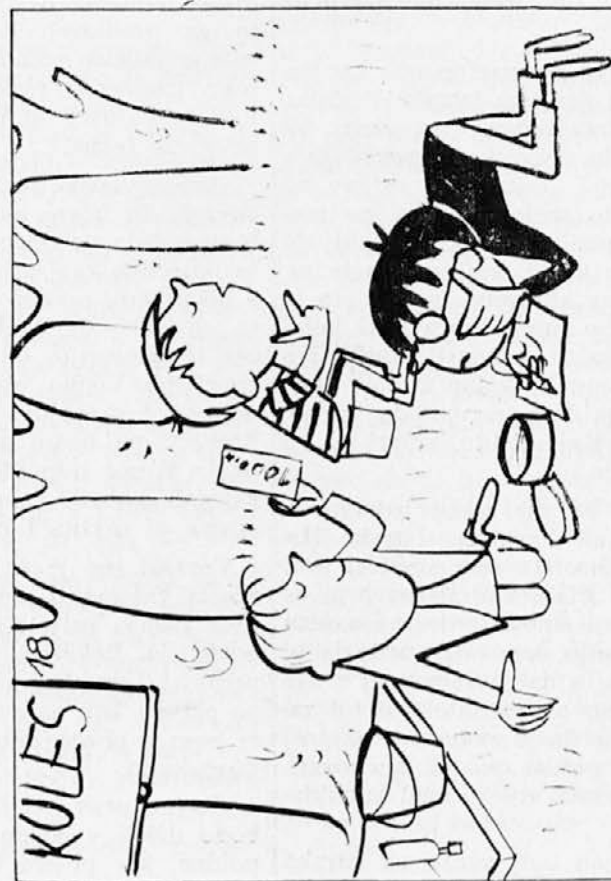

Pik je zažvižgal od začudenja:

»To bo pa dolgo trajalo!«

»Naravna selekcija počenih zračnic se odvija odločno prepočasno,« je pomembno izjavil Marko, spominjajoč se ene izmed zadnjih proročinskih ugovorov: »Zato jo bomo umetno pospešili. Na vse sem mislil!«

»Ti si pa znanstvenik. Kakšno odkrije ti roji

18. — »Ognjeni krst je mrimo,« je zadovoljno dejal Marko in spravil stotak v pločevinasto skatlo, ki naj bi bila za blagajno, Darko, ki je sedel pod hrastom in na koščku papirja nekaj divje računaj, je čemerno dejal:

»Naš perspektivni plan je po sedanjih računih bolj klavrn. Potrebujemo namreč natančno dva tisoč kolesarjev s počenimi zračnicami, če dobimo za vsako okvaro sto lir.«